

SLOVENSKI NAROD

Izaja vsak dan popoldne, izvenredno nedeljo in praznike. — Inzerati: do 30 petič 2 D, do 100 vrst 2 D 50 p, večji inzerati petič vrsta 4 D; notice, posilno, izjave, reklame, predklici beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — Inzeratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 420 D

Upravištevno: Kraljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.
Uredništvo: Kraljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Povratak k stvarnosti!

Pred sabo imamo drobno knjižico nekaj 120 strani, ki jo je izdala „Začasna delavska zbornica za Slovenijo“. Knjižica vsebuje poročilo o delu te ustanove od leta 1922 do 1925. Priznati moramo, da pomeni to drobno delce najdragocenejši prispevek k domači socijalni geografiji, kar jih imamo Slovenci. Človeku se odpira popolnoma nov svet statističnih socijalnih podatkov o skupni vrednosti naše poljedelske produkcije, o razmerah na slovenskem delovnem trgu, o produkciji in potrošnji, o posebnih razmerah, o številu delavstva, zaposlenega v premoženjskih, o vprašanih potrošnje, o cenah živil, o delavskih mezdah, o važenjskem gibanju, o socijalnih vprašanih, o starostnem zavorovanju itd. itd. Skratka do danes sigurno najpopolnejši opis socijalnogeografskih razmer v Sloveniji. Statistični podatki temelje na uradnih informacijah in računih. Delu so priloženi razni pravilniki in pravila, tako da tvori tudi v tem oziru najnovejši priložnik vsakega slovenskega socijalnega delavca in politika.

Iskreno se veselimo takih in sličnih publikacij. Saj nam dokazujejo, da se v naših kraljih pripravila temeljit preobrat od gostobesednosti in abstraktnosti teoretičnosti k gledanju stvarnih problemov, ki se zajemajo s stvarnimi, dejanskimi statističnimi podatki. Govoriti o socijalnem vprašanju iz nemških in francoskih knjig ali pa iz srednjeveških traktatov neorientiranih teologov, ki so bili morda dobri moralisti, ki pa niso mogli predvidevati sedanjih socijalnih razmer, je nekaj drugega, kakor nam dati socijalno vest s stvarnimi podatki o sedanjosti ter temu primerno usmeriti koristno javno in socijalno delovanje po smernicah stvarnosti in po vidikih socijalne občekoristnosti. Duh teoretiziranja v socijalnih vprašanih gineva. Ta preobrat k stvarnosti se opaža celo v vrstah slovenskega delavstva. V nedeljo se je v ljubljanski magistratni svetovnišnici vršil sestanek delavskih strokovnih organizacij, na katerem je obvladalo mnenje, da treba strokovne organizacije depolitizirati in pozivati k praktičnemu delu. Rezolucije ne interpetiramo v političnem smislu, pač pa je gotovo, da se v njej izraža goril navedeni novi pravek k praktičnemu socijalnemu, res koristnemu delu, ne pa k medsebojno uničujočemu sovraštvu stanov.

Koristi od takega povratka k stvarnosti in k dejanskemu, praktičnemu socijalnemu delu bo imelo v prvi vrsti delavstvo samo. Na podlagi izkušenj tega dela, o tem smo globoko prepričani, bo našlo povsem nove dostope k politiki faktičnih uspehov. Odbilo bo politiko dosedanjih govorniških gostobesednikov. Saj lahko kmalu spoznamo, kateri politični činitelji v Sloveniji ne opirajo svojih akcij na demagogijo, marveč na delo za dobrobit slovenskega in gospodarskega bogastva in gospodarske delavnosti, potom produkcije in solidarnosti stanov.

Socijalno vprašanje se ne rešuje iz nemških socijalističnih knjig, še manj s komunističnimi izlivi, najmanj pa z izreki svetega pisma. Ti izreki lahko pomagajo poedincu, ko je v stiski, budijo človekoljubje ali pa tudi sovraštvo (pri človekoljubju na pr. pri nepremišljeni zakrivenosti pristaših SLS), socijalni pojavi pa so kolektivni pojavi, kjer gre za zaposlenost, za produkcijo, za regulacijo življenjskih in delovnih razmer itd., skratka za stvari, ki se dajo urediti samo, ako se naslanjajo na znanstvene statistične podatke, na točne opise dejanske socijalne stvarnosti, na socijalne razmere. Zato je gornja publikacija izredno važnega pomena za socijalna vprašanja naših krajev, ker kaže povsem novo, res stvarno, praktično pot njihovih reševanj. Gospodarski proces treba izpolnjevati ne glede na to, kdo je momentano lastnik in kdo zaposlen delavec ali uradnik. Koristi od uspevanja bodo želi vsi. Tudi v socijalnem vprašanju velja beseda o „zlati sredini“, ki jo je treba v borbi različnih stališč vedno in vedno odkrivati, ker ljudem ni dana „objektivna resnica“.

Kar velja za delavstvo, bo v kratkem spoznalo tudi naše seljaštvo. Danes se zanj, kakor pred leti za delavstvo, tepejo seljaški demagogi, ki mu objublajo nebesa na zemlji in ki ga varujejo s seljaškimi teorijami. Resničnost pa je drugačna. Tudi seljaški svet mora dobiti stvarno poročilo o dejanskih seljaških razmerah v Sloveniji, da bi, kako se njegovi interesi ne dajo izpustiti z donečimi frazami, nego s stvarnim, praktičnim delom za vseobčesno napredno.

Sporazum doslej samo v teoriji

Kraljev povratak v Beograd. — Vlada RR doslej samo filozofira.

— Beograd, 29. septembra (Izv.) Senzacija današnjega dneva tvori vest iz Dubrovnika odnosno iz Splita, da je kralj skrčjal potni program po Dalmaciji. Danes in jutri ostane kralj v Splitu. Vreme v Dalmaciji je zelo slabo. V četrtek 1. oktobra poseti kralj Šibenik in od potuje s svojim spremstvom direktno po novi progi na Karlovec, Zagreb in Sisek v Beograd. V Šibeniku je že pripravljena garnitura dvornega vlaka.

To poročilo politični krogi zelo različno tolmačijo. Nekateri trde, da je ta nenadni povratak v zvezi z delno krizo v vladni koaliciji. Drugi iščejo razloga v zunanje-političnih dogledih. Na merodajnem mestu kratko pripominjajo, da ni nikakega tako važnega zunanje-političnega dogodka, ki bi nujno zahteval kraljevo prisotnost v Beogradu. Napolj oficijelno navajajo kot razlog za povratak kraljevo utrujenost vsled predolge poti in vožnje po morju.

Razum „Vremena“ celokupni beogradski tisk živahno razpravlja o nesoglasju med radikali in radičevci, in o nastopu Stepana Radića v Zenevi. Radičev govor o Makedoncih smatrajo za neoprostljivi greh. Ta govor je Radića diskvalificiral in je nemo.

goče, da bi se kdaj Radić zastopal našo državo na zunaj.

Med radikali in radičevci se vodi zakulisna borba. Radičevci forsirajo z vsemi silami zahtevo, da postane Stepan Radić podpredsednik ministrskega sveta. Nekateri radičevci so že informirali Zagreb in Ljubljano, v tem smislu, da je Radić zagotovljeno podpredsedniško mesto. Vodilni radikali krogi nasprotno nočejo ničesar slišati o tej zahtevi.

Celokupni tisk vladine koalicije danes priznava, da ministri vlade RR do danes še niso stvarno delali, da so samo filozofirali, da se sploh še niso skupno posvetovali o vseh vitalnih in praktičnih zadevah naše države in da prično s stvarnim delom šele čez nekaj tednov. Značilno je, da sedanja vlada še ni pripravila nikakega zakonskega načrta, čeprav je pred durni redno jesensko zasedanje narodne skupščine.

Vladina večina tudi z nervoznostjo pričakuje povratka ministrskega predsednika Nikole Pašića. Pašić ima, tako upajo vsi vladinovi, razčistiti odnose med radikali in radičali, izravnati vsa nesoglasja, rešiti vse pereče zadeve tako vprašanje brodarstva sindikata, ki dobiva zadnji čas politično ozadje.

Varnostna konferenca otežkočena?

Konferenca se ima vršiti 5. oktobra v Lucernu. — Nemčija zavlačuje konferenco in zahteva, da se konferenca s Českoslovaško in Poljsko odloži.

— Berlin, 29. septembra (W.) Brezlično javljajo iz Londona, da je sedaj varnostna konferenca definitivno sklicana za 5. oktobra v Lucernu.

— Berlin, 29. septembra (Izv.) Za 5. oktobra v Lucernu sklicana varnostna konferenca bo najbrže za nekaj dni preložena, ker je potrebno, da se pojasnijo izvesne difference, nastale med Londonom, Parizom in Berlinom radi izjav, ki so jih podali nemški poslaniki Angliji, Franciji in Belgiji ustmeno k not nemške vlade o sklicanju varnostne konference. Poslanika Francije in Anglije v Berlinu sta dobila od svojih vlad nalog, zahtevati od nemške vlade točnih pojasnil. Zunanji minister dr. Stresemann je pooblastil poslanika von Hoescha, da intervenira pri Briandovi ter mu raztolmači izjavo, ki jo je podal svojemu zastopniku v zunanjem ministrstvu. Splošno prevladuje prepričanje, da so se pojavile kljub prijaznemu tonu nemške note velike ovire za sklicanje varnostne konference.

— Pariz, 29. septembra. Diplomatični krogi tolmačijo različno nenavaden prihod zunanjega ministra Chamberlaina z dežele v London, sprejem nemškega poslanika in dolgo Chamberlainovo konferenco s francoskim poslanikom v zunanjem ministrstvu. Na ta dejstva naslanjajo različne kombinacije, da kraj in čas varnostne konference nista še določena in da Nemčija stavi godi.

tove nesprejemljive pogoje. Nemčija želi, da se na varnostni konferenci razpravljajo: 1. renski pakt, 2. francosko-nemško in 3. belgijsko-nemško arbitražno pogodbo. Arbitražne pogodbe s Českoslovaško in Poljsko, ki jih je Nemčija pripravljena skleniti, naj bi se razpravljale na poznejši konferenci.

— Berlin, 29. septembra. Na diplomatične kroge v Parizu in Londonu je napravila globok vtis in velik odmev izjava badenskega državnega poslanca dr. Curtiusa, ki jo je podal v imenu zunanjega ministra dr. Stresemanna na kongresu Nemške ljudske stranke. Dr. Curtius je naglašal važnost udeležbe Nemčije na varnostni konferenci. Varnostna pogodba ima cilj urediti in usmeriti evropsko gospodarstvo. Na konferenci pravnikov v Londonu je bil dosežen velik napredek, da se vsi spori iz versalske pogodbe med Francijo in Nemčijo v bodoče predložijo razsodilšču. Zunanje-politično se lahko odredi Nemčija Alzaciji, toda kulture zveze nemstva na vsem svetu z matico nikdo ne more ovirati in se tej zvezi Nemci tudi ne odreko. Nemčija je pripravljena stopiti v Društvo narodov, toda pod pogojem, da se ji prizna sedež v svetu Društva narodov. Pogoj je tudi, da mi javno in jasno še enkrat ponovimo, a Nemčija nikdar ne prizna laži o krivdi na svetovni vojni.

Rusko-poljsko prijateljstvo

Čičerin prispel v Varšavo. — Poljski tisk pozdravlja Čičerina. Stališče Českoslovaške.

— Varšava, 28. septembra. Ljudski komisar zunanjih zadev Čičerin je po poročilu iz Moskve v soboto odstopal v inozemstvo na dvomesečni odmor. Čičerin je včeraj jutraj prispel v Varšavo. Na kolodvoru ga je pozdravil zunanji minister Skrzynsky. Z ozirom na Čičerinovo rahlo zdravje je bil določen nekak oficijelni sprejemni program. V nedeljo je Čičerin konferiral z zunanjim ministrom Skrzynskym in danes je posetil ministrskega predsednika Grabskega. Napovedana je tudi avdienca pri predsedniku republike. — Poljski tisk, razen socijalističnega, prijateljsko in priporočno pozdravlja Čičerina. Njegov poset v Varšavi tolmači kot dokaz zboljšanja rusko-poljskih odnosov ter izraža nado, da bo rezultat njegovih posvetovanj s poljskim zunanjim

ministrstvom pomenjal znaten napredek v izboljšanju dobrih, trajnih in prijateljskih odnosov med obema državama.

— Praha, 28. septembra. Splošno pozornost zbujajo poset komisarja Čičerina v Varšavi. Češki nacionalisti vidijo v tem posetu prvi korak za ustvaritev zveze slovanskih držav. Narodni demokratje in agrarji zahtevajo od vlade, da se mora Českoslovaška zunanja politika orijentirati v vseslovaški smeri in opozarjajo dr. Beneša na poljski zgled. „Narodni Politika“ komentira, da je rusko-poljsko zbližanje Rusijo osvobodilo nemškega vpliva. Zbližanje Rusije in Poljske je za Českoslovaško velikega pomena. To zbližanje daje tudi velike garancije za meje napram Nemčiji.

— Varšava, 28. septembra. Čičerin je danes odstopal iz Varšave v Berlin, od tu potuje na Dunaj, nakar se nastani v nekem avstrijskem letovišču, kjer se upa izogniti posledicam sladkorne bolezni.

ITALIJANSKA PRINCESA V ZADRU

— Beograd, 29. septembra (Izv.) Iz Zadra javljajo, da je tja prispela italijanska princesa Aosta. V Zadru je bila viharno pozdravljena ter so ji zadržali italijani prirejali manifestacije, naperjene indirektno proti Jugoslaviji. Takašnji politični krogi poset italijanske princese v Zadru različno razmišljajo, kajti bil je ravno v trenutku, ko potuje po Dalmaciji naša krajevska dvor.

Caillauxova misija v Ameriki

Amerika odklonila prve francoske predloge. — Sporazum glede dolgov v nevarnosti.

— London, 28. septembra. Iz Newyorka prihajajo poročila o težkočah pri pogajanjih med Francijo in Ameriko glede francoskih dolgov. Ameriške države so odklonile prve francoske predloge. Ameriški delegati do danes še niso precizirali pogojev Amerike za odplačilo dolgov, marveč samo kritično proučavajo nove francoske predloge. Amerika odklanja predlog o 2% obrestih kot nesprejemljiv, enako odklanja tudi znižanje odnosa odplačilo za preteklost. Člani ameriške komisije zahtevajo od Francije, da plačuje letne anuitete v znesku 180 milijonov dolarjev razen v prvih letih, za katera je Amerika pripravljena dovoliti olajšave. Finančni minister Caillaux je Ameriki predlagal najvišjo anuiteto 90 milijonov.

Večina listov optimistično presoja potek pogajanj in ne izključuje možnosti, da sploh ne pride do sporazuma glede plačila dolgov, pripominja obenem, da to ne bi bila nikaka katastrofa.

— Pariz, 28. septembra. V francoskem tisku opažajo gotovo nervoznost. Francoska javnost skeptično zre na pogajanja v Newyorku in indirektno grozi Ameriki z represalijami na francoskem denarnem trgu. Nekateri listi podčrtavajo okolnost, da bi morala Francija sicer opustiti nado na ameriško posojilo, toda ima še vedno kredito, dočim bi običajno zadela Ameriko izguba francoskega denarnega trga. Kljub temu finančni krogi računajo, da pride končno med Ameriko in Francijo do lojalne rešitve vprašanja ameriških dolgov.

Velike protifašistovske demonstracije v Ameriki

Newyork, 28. septembra. Tu so bile včeraj velike protifašistovske demonstracije, naperjene v prvi vrsti proti Mussoliniju. Italijanska parlamentarna delegacija, ki se udeležila interparlamentarne konference v Washingtonu, je prispela včeraj v Newyork. Na pomolu, kjer je parnik pristal, se je zbrala ogromna množica, ki je pričela demonstrirati proti fašistovski Italiji. Demonstracije so bile v prvi vrsti naperjene proti delegatu poslancu Aleksandru Sardijsu, ki je intimen prijatelj Mussolinijev. Na ulici je prišlo tudi do velikih izgrediv. Sardijsa so morali po ovinkih natihoma odpeljati s pristanišča v hotel. Demonstracije so se nato nadaljevale pred hotelom, kjer ima svoj sedež italijanski poslanik de Martino. Demonstrantje so zahtevali, da mora poslanstvo italijanskega zastava odstraniti. Močan policijski oddelek je skušal demonstrante razgnati. Med policijo in demonstrantji je prišlo do spopada in je bilo 22 oseb občutno ranjenih. Končno je policija demonstracijo udušila.

NOVINARSKI KONGRES

— Beograd, 29. septembra (Izv.) Novinarski kongres je med drugim sprejel tudi resolucijo, po kateri se zahteva o novinarjev zrelosti izpit in petletna praksa za redno članstvo. Predlog glede triletnje funkcijske dobe glavne uprave ni bil definitivno rešen in se reši na današnjem sestanku na Kosovem. Danes jutraj so novinarji odpotovali na Kosovsko polje.

PROCES PROTI NAPADALKI KARNIČIN

— Dunaj, 29. septembra. Pred deželnim sodiščem je danes pričel proces proti napadalki Menciji Karničin, ki je v Burghearthu ob priključitvi predstavila „Peer Ginta“ ustrelila voditelja makedonskih emigrantov Panico Todorja. Za proces vlada ogromno zanimanje. Policija je opozorila merodajno ministrstvo na nevarnost, da izvrše bolgarski emisariji vpad v dvoranu z namenom osvoboditi in odpeljati obtoženko. Uvedena je stroga kontrola nad bolgarskimi dijaki in drugimi Bolgari.

POLITIČNA ŽIVAHNOST NA ČESKOSLOVAŠKEM

— Praha, 28. septembra. Danes je praznik sv. Vavra. Z ozirom na dvodnevni odmor so porabile razne politične stranke in skupine, da so sklicale velike strankarske kongrese, sestanke in shode. Zadnji čas je opažati med vsemi strankami živahno gibanje. Madžarski krščanski socijalci so priredili v Bratislavi dvadnevni strankin kongres, ki se ga je udeležilo 1300 delegatov, zastopaloč 52.000 volivcev. V stranki je prišlo do razdora in so bili nekateri vodilni člani izključeni iz vodstva. V Pragi so češki komunisti priredili kongres, katerega so se udeležili tudi delegati iz Nemčije, Avstrije in Francije. Francijo je na kongresu zastopal poslanec Marcello Cachin. Kongres je vzel na znanje poročilo o aretaciji madžarskega komuniste Rakosya v Budimpešti ter sprejel resolucijo, ki poziva vse komunistično delavstvo in javno mnenje, da prične borbo proti Horthyjevemu režimu na Madžarskem. Sklenjeno je, da se združijo komunisti in neodvisni socialisti, ki jih vodi dr. Bartošek.

MILJONSKA DEFRAVDA-CIJA

— Budimpešta, 29. septembra. Blagajnik francosko - romunske zrakoplovne družbe Andrej Tibor je poveril 130 milijonov ter z zrakoplovom neznan kam pobegnil.

KRALJ POSEI RAZSTAVO V ZAGREBU

— Beograd, 28. septembra (Izv.) Kralj je včeraj „Politika“ iz Zagreba, prisostvuje kralj otvoritvi kulturno - zgodovinske razstave, ki se odprla dne 4. oktobra t. l. v Zagrebu. List pripominja k temu, da pride tudi do tega dne v Zagreb Stepan Radić.

KONGRES SEVEROČEŠKE NARODNE ENOTE

— Praha, 28. septembra. V dvorani Narodnega doma na Kralji Vinohradih je bil včeraj odprt 40. kongres severo-češke narodne enote. Kongres je pozdravil prezident republike Masaryk. Kongres se je pretvoril v veličastno manifestacijo za severo-češke manjšine na meji. Na kongres je bilo prigašanih prvotno le 930 delegatov, toda prišlo jih je 1200. Delegat dr. Tašner je ostro kritiziral vladno politiko napram češkim manjšinam na meji. Vsi govorniki so naglašali, da so sicer češke manjšine politično svobodne, toda še vedno jih tlačijo še hujši gospodarski jarem.

Borzna poročila.

Ljubljanska borza.

LESNI TRG.

Bukovni plohi 35—45—55—70 mm od 2,25—4,50 m frc. meja trans. denar 550; hrastovi blodi od 30 cm l. II. frc. n. p. blago 480; bukovo oglie praško frc. Ljubljana, 2 vagona denar 19, blago 19, zaklj. 19; bukova drva suha 1 m dolž. frc. n. p., 3 vagona, denar 17,50, blago 17,50, zaklj. 17,50.

ŽITNI TRG.

Pšenica domača frc. Ljubljana denar 265; koruza sremaka par. Ljubljana blago 216; koruza v storžih par. slav. p. blago 75; fižol repelčar frc. Ljubljana denar 340; fižol ribničan frc. Ljubljana denar 300, fižol mandalon frc. Ljubljana denar 260.

EFEKTI:

2 in pol odstot. drž. renta za vojno škodo, denar 378, blago 390, 7 odstot. invest. pos. iz l. 1921, denar 85, blago 95, Celjske posojilnice d. d., denar 201, blago 202, zaključki 201, Ljubljanska kreditna banka, denar 220, blago 240, Merkantila banka, denar 104, blago 104, Prva hrvaška šteditelna banka, denar 1020, blago 1040, Kred. zavod, denar 175, blago 185, Strojne tovarne in livarne, denar 122, Trboveljska premogovna družba, denar 360, blago 370, Nihad d. d., denar 38, blago 40, Stavbena družba d. d. Lj., denar 165, blago 180, 4 in pol odstot. kom. zad. dež. bke., denar 30, blago 26, 4 in pol odstot. zast. l. kr. dež. bke., denar 20, blago 25.

Zagrebska borza.

Dne 29. septembra. — Sprejeto ob 13. Devize: Curh 10.85—10.93, Pariz 265—269, Praha 166.25—168.25, Newyork 56.05—56.65, London 272.29—274.29, Milan 227.36—229.76, Berlin 13.367—13.467, Dunaj 0.079025—0.080025. Valute: dolar 55.30—55.90. Efekti: 7 odstot. invest. posoj. 1921 86, 2 in pol odstot. drž. renta za ratnu štetu 378—381, Centralna banka 11, Hrv. eskomptna banka 135—136, Kreditna banka, Zag. 135—138, Hipotekarna banka 73—74, Jugo. banka 112.50—113, Pražedlona 1000—1010, Slavenska banka 50—51, Eksploatacija 51—55, Drava d. d. Osijek 260, Sečera, Osljek 540—45, Gutman 450—460, Slavaka 140—150, Slavonija 53—54.50, Trboveljska 360—365, Union, paromlin 450, Verče 120.

Inozemske borze.

— Curh, 29. septembra. Borza: Beograd 9.20, Pariz 24.50, London 25.09, Newyork 518.10, Milan 21.02, Paraga 15.35, Dunaj 0.007315. Tržaške vredborze danes nismo sprejeli.

